

אדר תשס"ט

בס"ד

מנחת העומר ואיסור שאור ודבש לפרשת ויקרא

מנחת העומר

9. ויקרא ב' יד-טו

יד ואם-תקריב מנחת כפורים ליהנה אביב קלוי באש גרש פרמל תקריב את מנחת בכורין. טו ונתת עליה שמן ושמנת עליה לבנה מנחה הוא. טז והקטיר הכהן את-אזכרתה מגרשה ומשמנה על כל-לבנתה אשה ליהנה.

המן ומנחת העומר

10. ויקרא כג, י-יא

"והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן, והניף את העמר לפני ה'".
11. שמות ט"ז – פרשת המן
"איש לפי אכלו עמר לגולגולת",
"וימדו בעמר ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר איש לפי אכלו לקטו".
"והעמר עשירית האיפה הוא".

12. רש"י

"עשירת האיפה - ... והוא השיעור לחלה ולמנחות"

13. הקבלות בין מנחת העומר ובין המן

א. מנחת העומר באה עם שמן - "ונתת עליה שמן".
ובמן נאמר "והיה טעמו כטעם לשד שמן".
ב. מנחת העומר באה עם לבונה - "ושמת עליה לבונה";
ובמן נאמר "והמן היה כזרע גד לבן".

14. דברים ח, ג'

"ויענד וירעיבך, ויאכילך את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיך, למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם".

15. דברים ח'

"כי א' אלקיך מביאך אל ארץ טובה... השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך... פן תאכל ושבעת... ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך... המאכילך מן במדבר... ואמרת כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה".

16. יהושע ה, יא-יב

"ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח מצות וקלוי בעצם היום הזה, וישבות המן ממחרת באכלם מעבור הארץ ולא היה עוד לבני ישראל מן. ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא".

17. ויקרא רבה כח, ג'

"אמר ר' ברכיה, אמר הקב"ה לישראל כשהייתי נותן לכם את המן הייתי נותן עמר לכל אחד מכם, הדא הוא דכתיב 'עומר לגולגולת'. ועכשיו שאתם נותנים לי את העומר אין לי אלא עומר אחד מכולכם. ולא עוד אלא שאינו של חטים אלא של שעורים. לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר 'והבאתם את עמר'".

איסור שאור ודבש

18. ויקרא ב', יא-יב

כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ, כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'. קרבן ראשית תקריבו אתם לה' ואל המזבח לא יעלו לריח ניחח

1. ויקרא ב', א-ב

ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' סלת יהיה קרבנו. ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה. והביאה אל בני אהרן הכהנים, וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל לבנתה. והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה, אשה ריח ניחח לה'.

2. חמשה סוגי קרבן מנחה

א. מנחת סולת: (א) ונפש, כי-תקריב קרבן מנחה ליהנה--סלת, יהיה קרבנו; ויצק עליה שמן, ונתן עליה לבנה.
ב. מנחת מאפה תנור – חלות: (ז) וכי תקרב קרבן מנחה, מאפה תנור-- סלת חלות מצות בלולת בשמן.
ג. מנחת מאפה תנור – רקיקין: (ד) ... רקיקי מצות משחים בשמן.
ד. מנחת מחבת: (ה) ואם-מנחה על-המחבת, קרבנך--סלת בלולה בשמן, מצה תהיה.
ה. מנחת מרחשת: (ז) ואם-מנחת מרחשת, קרבנך--סלת בשמן, תעשה.

3. רש"י הירש

"נראה כבר בפסוק הראשון שהקמח הוא עיקר המנחה, ושמן ולבונה אינם אלא תוספת. מושג היסוד של המנחה תלוי איפוא בקמח, ואילו השמן והלבונה רק מגוונים מושג זה. אין צריך להוכיח, שקמח הוא סמל למנוון, והוא מייצג איפוא את כל הנכסים, שקיומו של אדם תלוי בהם. נמצאת זאת משמעות הקמח הקרב במנחה לאות כניעה. ומקריב תולה את התנאי לקיומו בידי זה שהמנחה הוגשה לו. אם נוסף שמן לקמח הרי כאן "שמנה לחמו" או בלשון כוללת יותר "שמן חלקו". כנגד זה הלבונה היא מסממני הקטרת, והיא נותנת ריח טוב, היא מוסיפה איפוא שביעות רצון. ואין זו תוצאה ישירה של המזון והעושר – אלא הרי כאן ברכה לעצמה. כי יש אדם אשר "שמנה לחמו" ואף על פי כן אין הוא שמח בחלקו...".

4. מנחות קד:

"אמר ר' יצחק, מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה 'נפש' אמר הקב"ה, מי דרכו להביא מנחה, עני; מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפני. אמר ר' יצחק, מה נשתנית מנחה שנאמר בה חמשה מיני טיגון הללו? משל למלך בשר דם שעשה לו אוהבו סעודה ויודע בו שהוא עני, אמר לו עשה לי מן חמשה מיני טיגון כדי שאהנה ממך."

המנחה מבטאת את קבלת אדנותו של הקב"ה

5. בראשית מג, יא

"הורידו לאיש מנחה: מעט צרי מעט דבש...".
וכן הוא שולח לאחיו:

6. בראשית לב, יט-כ

"מנחה היא שלוחה לאדוני לעשיו... ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחרינו, כי אמר אכפרה פניו במנחה ההולכת לפני ואחרי כן אראה פניו אולי ישא פניו."

7. שופטים ג, טו

(טו) ויזעקו בני ישראל אל יהוה ויקם יהוה להם מושיע את אהוד בן גרא בן המיני איש אטר יד ימינו וישלחו בני ישראל בידו מנחה לעגלו מלך מואב:

8. שמואל א' י, כז

"ולא הביאו לו מנחה"

היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את-היום הזה לדורותיכם חקת עולם. **יח** בראשון בארבעה עשר יום לחודש בערב תאכלו מצות עד יום האחד ועשרים לחודש בערב. **יט** שבעת ימים שאר לא ימצא בבתים כי כל-אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ. **כ** כל-מחמצת לא תאכלו בכל מושבותיכם תאכלו מצות.

33. רש"י

"ושמרתם את המצות שלא יבואו לידי חימוץ"

34. שמות י"ב מב

"ליל שמרים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים".

35. שמות י"ב

לג ותחזק מצרים על-העם למהר לשלחם מן-הארץ כי אמרו כלנו מתים. **לד** וישא העם את-בצקו טרם יחמץ משארתם צרות בשמלתם על-שכמם.

לט ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ, כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתממהם, וגם צדה לא עשו להם

מהותו הסימבולית של החמץ

36. רש"י

"קרבן ראשית – שתי הלחם של עצרת הבאים מן השאור שנאמר: חמץ תאפינה (כ"ג יז), ובכורים מן הדבש כמו ביכורי

37. שמות כ"ג

טז עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה ליהוה. **יז** ממושבתיכם תביאו לחם תנופה שתים שני עשרונים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים ליהוה.

מהותו הסימבולית של הדבש

38. דברים כ"ו

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' א-להיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה. ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' א-להיך נתן לך ושמית בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' א-להיך לשכן שמו שם. ובאת אל הכהן... ואמרת אליו הגדתי היום לה' א-להיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו. ויבאנו אל המקום הזה, וניתן לנו את הארץ הזאת, אך זבת חלב ודבש. ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי ה'

39. תהילים ע"ו

ואני עני ואביון, א-להים, חושה לי, עזרי ומפלטי אתה, ה', אל תאחר

העומו ושתי הלחם

40. ויקרא ב' יד

"ואם תקריב מנחת בכורים."

41. תורת כהנים יג, כ

"יכול נדבה, כשהוא אומר 'והבאתם את עומר ראשית קצירכם', לימד שאינה אלא חובה."

"אם כן למה נאמר 'ואם' לומר אם אתם מביאים אותה לרצון מעלה אני עליכם כאילו לא הבאתם אותה אלא לצורך עצמכם."

19. רש"י

"וכל דבש – כל מתיקת פרי קרויה דבש"

20. ראב"ע

"ורבים אמרו שפרושו דבש תמרים, וכן כל ארץ זבת חלב ודבש..."

21. אברבנאל ויקרא א', שאלה יב

למה הוצרך לומר 'כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה? כי הנה ידוע היה שלא הוכשרו להקרבה אלו הדברים... וכן צוה בעוף שנקריב מן התורים ומן בני היונה, ולא הוצרך לומר שלא יקריבו מן התרנגולים ומן האווזים. ולכך יקשה, למה הוצרך הכתוב להזהיר על השאור ועל הדבש?

שיטתו של הרמב"ם במורה נבוכים

22. ויקרא ב' י"א

"כל המנחה... לא תעשה חמץ."

23. ויקרא ו', ט-י

והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו, מצות תאכל... לא תאפה חמץ

24. ויקרא ב' יב

קרבן ראשית תקריבו אתם לה'

הסבר סימבולי

25. שמות י"ב, ח'

ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מררים יאכלהו

26. רש"י (שם)

"וצינים לאכול מרור זכר ליומררו את חייהם' (שמות א', יד)"

27. דברים ט"ז, ג'

ג לא-תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל-עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את-יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך

28. שמות א', יא-יב

יא וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסכנות לפרעה את-פתם ואת-רעמסס. **יב** וכאשר יענו אתו פו ירבה וכו' יפרץ ויקצו מפני בני ישראל.

29. בראשית ט"ו, יג

יג ויאמר לאברהם ידע תדע כי-גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה.

30. רש"י על דברים פרק טז פסוק ג

(ג) לחם עני - לחם שמזכיר את העוני שנתענו במצרים:

כי בחפזון יצאת - ולא הספיק בצק להחמיץ וזה יהיה לך לזכרון וחפזון לא שלך היה אלא של מצרים שכן הוא אומר ותחזק מצרים על העם וגו':

31. שמות י"ב, יא

ונקה תאכלו אותו, מתניכם חגרים, נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם, ונאכלתם אותו בחפזון

32. שמות יב'

יד והיה היום הזה לכם לזכרון וחתתם אותו חג ליהוה לדורותיכם חקת עולם תחגהו. **טו** שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם כי כל-אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד-יום השביעי. **טז** וביום הראשון מקרא-קדש וביום השביעי מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכה לא-יעשה בהם אך אשר יאכל כל-נפש הוא לבדו יעשה לכם. **יז** ושמרתם את-המצות כי בעצם